

องค์ความรู้ด้านการวิจัย:

แนวทางการทบทวนวรรณกรรม

โดย คณะกรรมการการจัดการความรู้ วิทยาลัยพระคริสต์ธรรมแมคกิลวารี

วิทยาลัยพระคริสต์ธรรมแมคกิลวารี

มหาวิทยาลัยพยาบาล

30 มิถุนายน 2560

สารบัญ

บทนำ.....	3
แรงบันดาลใจ/สถานการณ์ปัญหา.....	4
แผนการจัดการความรู้ (ตามหัวเรื่อง).....	4
คณะผู้ร่วมดำเนินการ	6
การถอดบทเรียนและสังเคราะห์ความรู้.....	7
☐ การทบทวนวรรณกรรมคืออะไร.....	7
☐ ทำไมต้องทบทวนวรรณกรรม.....	7
☐ ควรทบทวนวรรณกรรมเมื่อใด.....	8
☐ กระบวนการทบทวนวรรณกรรม.....	9
☐ เทคนิคที่ใช้ในการทบทวนวรรณกรรม.....	9
☐ คุณภาพของการทบทวนวรรณกรรม.....	10

บทนำ

วิทยาลัยพระคริสต์ธรรมแมคกิลวารีผลิตบัณฑิตที่เป็นเลิศทางวิชาการ คุณธรรม และจริยธรรม วิจัย แสวงหาความรู้ใหม่ บริการรับใช้สังคมและทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมโดยยึดมั่นในหลักคริสต์ศาสนาและ “สัจจะ-บริการ” รวมทั้งเป็นบัณฑิตที่สะท้อนเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัยพายัพ กล่าวคือ มี ประสบการณ์ของความเป็นนานาชาติ โดยเรียนรู้จากความหลากหลายทางเชื้อชาติ ภาษา ศาสนา และ วัฒนธรรม และได้รับการพัฒนาสู่พลเมืองโลก กล่าวคือ ได้รับการปลูกฝังและพัฒนาให้มีสมรรถนะความ เป็นสากล ทั้งทางวิชาการ วิชาชีพ และวิชาชีพิต เพื่อการดำรงชีวิตและการอยู่ร่วมกันในสังคมโลกอย่างสันติ สุข โดยมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ดังนี้ คุณธรรมนำใจ รับใช้สังคม วิชาการก้าวหน้า พัฒนาสู่สากล

การพัฒนาในด้านวิชาการเป็นภาระกิจหลักด้านหนึ่งที่วิทยาลัยฯ มุ่งมั่นเพื่อให้สอดคล้องกับ เป้าหมายของสถาบัน คือการสร้างองค์ความรู้ผ่านทางการวิจัย ซึ่งเป็นสิ่งที่ขาดไม่ได้ในการพัฒนาความ แข็งแกร่งในด้านวิชาการ ตลอดจนเผยแพร่องค์ความรู้ความเข้าใจให้กับคริสตจักรและองค์กรคริสเตียนต่าง ๆ และองค์ประกอบหนึ่งของการวิจัยคือการทบทวนวรรณกรรม อันเป็นองค์ประกอบสำคัญของงานวิจัย

คณาจารย์ของวิทยาลัยพระคริสต์ธรรมฯ มีประสบการณ์ในด้านการทบทวนวรรณกรรม องค์ความรู้ ดังกล่าวสามารถนำมารวบรวมเป็นองค์ความรู้เพื่อเป็นประโยชน์แก่วิทยาลัยฯ คณะกรรมการจัดการความรู้ ปี 2560 จึงได้ทำการรวบรวมองค์ความรู้ดังกล่าวขึ้นมาในหัวข้อ แนวทางการทบทวนวรรณกรรม เพื่อที่ทั้ง คณาจารย์ของวิทยาลัยฯ และนักศึกษาจะได้รับแนวทางปฏิบัติจากองค์ความรู้ดังกล่าว

แรงบันดาลใจ/สถานการณ์ปัญหา

เนื่องจากการทบทวนวรรณกรรมเป็นส่วนที่สำคัญของการวิจัย การรับบทบาทหน้าที่และเข้าใจในกระบวนการทบทวนวรรณกรรมเป็นส่วนหนึ่งของการทำวิจัยให้ประสบความสำเร็จ อย่างไรก็ตามที่ผ่านมาพบว่า คณาจารย์และนักศึกษายังมิได้ใช้ประโยชน์จากการทบทวนวรรณกรรมในการสร้างงานวิจัยให้มีคุณภาพเท่าที่ควร และยังมีความสับสนว่า หน้าที่ของการทบทวนวรรณกรรมคืออะไร ควรครอบคลุมประเด็นอะไรบ้าง ทิศทางการคัดเลือกวรรณกรรมควรเป็นอย่างไร ฯลฯ ประเด็นเหล่านี้เป็นที่มาของการจัดการองค์ความรู้ในปีการศึกษานี้

แผนการจัดการความรู้ (ตามหัวเรื่อง)

แบบฟอร์ม 3.2 – แผนการจัดการความรู้ (KM Action Plan) : กระบวนการจัดการความรู้ (KM Process)							
ชื่อหน่วยงาน : วิทยาลัยพระคริสตธรรมแมคกิลวารี							
ขอบเขต KM : แนวทางการทบทวนวรรณกรรมเพื่อใช้ในการวิจัย							
เป้าหมาย KM (Desired State) วิทยาลัยพระคริสตธรรมแมคกิลวารีสามารถจัดการความรู้เกี่ยวกับแนวทางการทบทวนวรรณกรรม							
หน่วยที่วัดผลได้เป็นรูปธรรม : เอกสารคู่มือการทบทวนวรรณกรรม							
ลำดับ	กิจกรรม	ระยะเวลา	ตัวชี้วัด	เป้าหมาย	งบประมาณ	ผู้รับผิดชอบ	สถานะ
1	การบ่งชี้ความรู้ ประชุม บุคลากรประจำ คณะเพื่อบ่งชี้ ความรู้ ● การทบทวน วรรณกรรม คืออะไร	1 วัน	บุคลากรใน คณะวิชามี ส่วนร่วมใน การกำหนด ประเด็น ความรู้ที่ สอดคล้องกับ เป้าหมายที่ กำหนด	อย่างน้อย ร้อยละ 80 ของ บุคลากร ประจำ คณะ ทั้งหมด เข้าร่วม		ดร. สุกุณี เกรียงชัย พร	กรรมกา รการ จัดการ องค์ ความรู้ ระดับ คณะ

แบบฟอร์ม 3.2 – แผนการจัดการความรู้ (KM Action Plan) : กระบวนการจัดการความรู้ (KM Process)							
ชื่อหน่วยงาน : วิทยาลัยพระคริสต์ธรรมแมคกิลวารี							
ขอบเขต KM : แนวทางการทบทวนวรรณกรรมเพื่อใช้ในการวิจัย							
เป้าหมาย KM (Desired State) วิทยาลัยพระคริสต์ธรรมแมคกิลวารีสามารถจัดการความรู้เกี่ยวกับแนวทางการทบทวนวรรณกรรม							
หน่วยที่วัดผลได้เป็นรูปธรรม : เอกสารคู่มือการทบทวนวรรณกรรม							
ลำดับ	กิจกรรม	ระยะเวลา	ตัวชี้วัด	เป้าหมาย	งบประมาณ	ผู้รับผิดชอบ	สถานะ
	<ul style="list-style-type: none"> ● ทำไม่ต้องทบทวนวรรณกรรม ● ควรทบทวนวรรณกรรมเมื่อใด ● กระบวนการทบทวนวรรณกรรม ● เทคนิคที่ใช้ในการทบทวนวรรณกรรม 						
2	การสร้างและแสวงหาความรู้ภายใน <ul style="list-style-type: none"> ● ค้นหาความรู้จาก 	3 เดือน	อาจารย์ของวิทยาลัยฯ ที่มีประสบการณ์	อย่างน้อย 2 คน ขึ้นไป		ดร. สุกุณี เกรียงชัยพร	กรรมการจัดการองค์ความรู้

แบบฟอร์ม 3.2 – แผนการจัดการความรู้ (KM Action Plan) : กระบวนการจัดการความรู้ (KM Process)							
ชื่อหน่วยงาน : วิทยาลัยพระคริสตธรรมแมคกิลวารี							
ขอบเขต KM : แนวทางการทบทวนวรรณกรรมเพื่อใช้ในการวิจัย							
เป้าหมาย KM (Desired State) วิทยาลัยพระคริสตธรรมแมคกิลวารีสามารถจัดการความรู้เกี่ยวกับแนวทางการทบทวนวรรณกรรม							
หน่วยที่วัดผลได้เป็นรูปธรรม : เอกสารคู่มือการทบทวนวรรณกรรม							
ลำดับ	กิจกรรม	ระยะเวลา	ตัวชี้วัด	เป้าหมาย	งบประมาณ	ผู้รับผิดชอบ	สถานะ
	บุคลากร ภายในคณะ วิชา ● จัดกิจกรรม CoP เพื่อดึง ความรู้จาก ผู้เชี่ยวชาญ หรือผู้มี ประสบการณ์ ในด้านการ ทำวิจัย <u>ภายนอก</u> แสวงหา ความรู้จาก ตำราและ เอกสาร		ฉันทในการ ทำงานวิจัย	ครบถ้วน ทุก ประเด็น			ระดับ คณะ
3	การจัดความรู้ ให้เป็นระบบ	1 เดือน	เอกสารสรุป ความรู้ตาม	ครบถ้วน ตาม		ดร. สกฤณี เกียรติชัย พร	กรรมกา รการ จัดการ

แบบฟอร์ม 3.2 – แผนการจัดการความรู้ (KM Action Plan) : กระบวนการจัดการความรู้ (KM Process)							
ชื่อหน่วยงาน : วิทยาลัยพระคริสตธรรมแมคกิลวารี							
ขอบเขต KM : แนวทางการทบทวนวรรณกรรมเพื่อใช้ในการวิจัย							
เป้าหมาย KM (Desired State) วิทยาลัยพระคริสตธรรมแมคกิลวารีสามารถจัดการความรู้เกี่ยวกับแนวทางการทบทวนวรรณกรรม							
หน่วยที่วัดผลได้เป็นรูปธรรม : เอกสารคู่มือการทบทวนวรรณกรรม							
ลำดับ	กิจกรรม	ระยะเวลา	ตัวชี้วัด	เป้าหมาย	งบประมาณ	ผู้รับผิดชอบ	สถานะ
	<ul style="list-style-type: none"> สรุปรูปร่างตามประเด็นและจัดหมวดหมู่ความรู้จากกิจกรรม CoP 		ประเด็นความรู้	ประเด็นที่กำหนด			องค์ความรู้ระดับคณะ

คณะผู้ร่วมดำเนินการ

คณะกรรมการจัดการความรู้ วิทยาลัยพระคริสตธรรมแมคกิลวารี ตามประกาศวิทยาลัยพระคริสตธรรมแมคกิลวารีที่ 1/2560 เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการจัดการความรู้ ประจำปีการศึกษา 2560 ประกอบด้วย

1. ศาสตราจารย์ ผศ.ดร.สาธัญญ์ บุญเกียรติ	ประธานกรรมการ
2. ศาสตราจารย์ชัยพร ปัญญา	รองประธานกรรมการ
3. ครูศาสนา ดร.ชนันภรณ์ ใจเสาวดี	กรรมการ
4. ศาสตราจารย์มานิตย์ มณีวงศ์	กรรมการ
5. อาจารย์สันติภาพ วิริโยทัย	กรรมการ
6. อาจารย์ ดร.สกุณี เกரியงชัยพร	กรรมการและเลขานุการ

การถอดบทเรียนและสังเคราะห์ความรู้

การรวบรวมข้อมูลเพื่อนำมาถอดบทเรียนและสังเคราะห์ความรู้ได้มาจากการสร้างและแสวงหาความรู้โดยการจัดกิจกรรม CoP (community of practice) เพื่อดึงความรู้จากผู้เชี่ยวชาญหรือผู้มีประสบการณ์ในด้านการทำวิจัยจากบุคลากรภายในวิทยาลัยฯ

ขั้นตอน CoP มีดังนี้

- 1) ประชุมคณาจารย์ผู้มีประสบการณ์ในด้านการสืบค้นข้อมูลและการทำวิจัยในช่วงเดือน สค. 2560 - มิ.ย. 2561
- 2) แบ่งปันข้อมูลผ่านสื่อออนไลน์ (VCoP – virtual community of practice) ซึ่งทุกคนสามารถแสดงความคิดเห็นได้ต่างสถานที่และต่างเวลา (1 สค. 2560 – 30 มิ.ย. 2561)
- 3) การสนทนากลุ่มย่อย (ตลอดปีการศึกษา 2560)

นอกจากแหล่งความรู้ภายใน คณะกรรมการฯ ยังแสวงหาความรู้จากภายนอก เช่น ตำรา วารสาร บทความ ฯลฯ เพื่อสังเคราะห์เป็นองค์ความรู้เกี่ยวกับการทบทวนวรรณกรรม โดยการจัดการองค์ความรู้ในปีการศึกษา 2560 สรุปความรู้ที่ได้ออกมาดังนี้

การทบทวนวรรณกรรมคืออะไร

การทบทวนวรรณกรรมเป็นการทบทวนความรู้เบื้องต้นในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยที่ต้องการศึกษา การทบทวนเริ่มขึ้นด้วยการสืบค้นข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ เช่น หนังสือ วารสาร สื่ออิเล็กทรอนิกส์ ฯลฯ โดยนำเสนอเป็นข้อสรุปที่ได้จากสิ่งที่มีคนศึกษาไว้ด้วยการนำมาปะติดปะต่อเป็นภาพความรู้ในหัวข้อที่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่จะศึกษา เป็นการนำเสนอสิ่งที่รู้แล้ว และนำเสนอว่าความรู้ในด้านดังกล่าวยังขาดสิ่งใดอยู่บ้าง เพื่อนำไปสู่การให้เหตุผลว่างานวิจัยที่ต้องการทำนั้นจะปิดช่องว่างขององค์ความรู้นั้นๆ ได้อย่างไร

ทำไมต้องทบทวนวรรณกรรม

1. ช่วยในการหาโจทย์วิจัยที่เหมาะสมและสร้างองค์ความรู้
2. ให้บริบท หรือชี้ตำแหน่งของงานวิจัยว่าอยู่ในส่วนใดของศาสตร์หรือองค์ความรู้ในสาขานั้นๆ
3. ชี้จุดอ่อนของความรู้เดิม และเพื่อให้เห็นความสำคัญในการวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่
4. ชี้จุดอ่อนของวิธีการวิจัยและหาหาข้อมูลของงานวิจัยที่มีอยู่เดิม
5. ช่วยให้นักวิจัยได้ทราบว่างานที่กำลังทำจะเพิ่มเติมเข้าไปในองค์ความรู้เดิมได้อย่างไร
6. เพื่อให้ทราบว่างานวิจัยที่ต้องการทำจะปิดจุดอ่อนของวิจัยเดิมที่มีอยู่ได้อย่างไร
7. บ่งบอกว่าจะใช้ทฤษฎีหรือสมมติฐานใดมาใช้เป็นกรอบทฤษฎี/ความรู้ในงานวิจัยที่ต้องการทำ

8. ชี้แนะการตีความผลที่ได้จากข้อมูล รวมถึงการนำผลที่ได้ไปใช้ประโยชน์
9. ช่วยให้นักวิจัยได้ทราบทฤษฎีหรือหลักการที่มีอยู่เดิม

การทบทวนวรรณกรรมเมื่อใด

การทบทวนวรรณกรรมควรทำตลอดทั้งกระบวนการวิจัย โดยในแต่ละระยะของการวิจัย การทบทวนวรรณกรรมก็จะมีลักษณะและบทบาทแตกต่างกันไป อาจแบ่งได้เป็น 3 ช่วงดังนี้

ตอนต้น อันเป็นช่วงของการสำรวจ เมื่อผู้วิจัยได้หัวข้อเรื่องคร่าวๆ ที่สนใจแล้ว ควรมีการสำรวจว่าเคยมีผู้ใดทำวิจัยในหัวข้อนี้มาก่อนหรือไม่ โดยอาจเป็นหัวข้อที่ใกล้เคียง ศึกษาว่ามีแง่มุมหรือช่องว่างใดบ้างที่ยังไม่เคยมีผู้ใดทำมาก่อน งานที่มีอยู่นั้นใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบใด ใช้กรอบทฤษฎีอะไร ผลที่ได้ออกมาเป็นอย่างไร งานวิจัยมีจุดแข็งจุดอ่อนอย่างไร ฯลฯ การทบทวนวิจัยขั้นต้นช่วยให้งานวิจัยไม่ซ้ำซ้อน และเป็นการค้นหาแง่มุมใหม่ๆ เพื่อเป็นการสร้างองค์ความรู้ ใหม่ๆ ใดก็ได้ หากมีผู้เคยทำหัวข้อดังกล่าวไว้แล้ว การทบทวนวรรณกรรมจะช่วยให้รู้ว่า ควรหลีกเลี่ยงความซ้ำซ้อนได้อย่างไร เช่น อาจเปลี่ยนระเบียบวิธีวิจัย เปลี่ยนขอบเขต วัตถุประสงค์ หรือ เปลี่ยนกลุ่มประชากร เป็นต้น

ตอนกลาง ทบทวนวรรณกรรมอย่างต่อเนื่องเพื่อจะทราบว่าประเด็นใดที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยที่กำลังทำบ้าง สิ่งใดที่เป็นช่องว่างของวรรณกรรมที่รอการค้นพบ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการตั้งคำถามสำหรับสัมภาษณ์ การกำหนดตัวแปร และเพื่อเป็นกรอบที่ใช้ในการวิจัย

ตอนท้าย หลังจากหาข้อมูลได้แล้ว ขั้นตอนต่อไปคือการตีความข้อมูลที่ได้รับมา ซึ่งในการตีความนี้ จำเป็นต้องใช้หลักการหรือทฤษฎีที่มีอยู่มาอธิบายปรากฏการณ์ที่ค้นพบจากการหาข้อมูล การใช้ทฤษฎีมาอธิบายข้อมูลจะช่วยให้งานวิจัยมีความน่าเชื่อถือยิ่งขึ้น

กระบวนการทบทวนวรรณกรรม

1. รวบรวมข้อมูล

รวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ควรเป็นการสำรวจในเบื้องต้น ผู้วิจัยต้องตัดสินใจขอบเขตการทบทวนวรรณกรรมว่าเกี่ยวข้องกับหัวข้อมากน้อยเพียงใด รวมถึงหาวิธีจัดเก็บข้อมูลให้เป็นระบบ อาจใช้เครื่องมือช่วยเช่น Endnote, Zotero

2. วิเคราะห์ข้อมูล

หาสิ่งสำคัญหรือแก่นของข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อ ทำความเข้าใจและเขียนเนื้อหาเป็นส่วนๆ เช่นเดียวกับความพยายามในการต่อจิ๊กซอว์ วิเคราะห์หารูปแบบของข้อมูลแต่ละชิ้นว่าเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กันอย่างไร และจะสามารถนำชิ้นส่วนมาต่อกันเป็นภาพเดียวกันได้อย่างไร

3. สังเคราะห์ข้อมูล

จัดระบบของข้อมูลให้เป็นกลุ่มหรือ theme ทำโครงร่างหัวข้อใหญ่ หัวข้อรอง นักวิจัยทำหน้าที่เป็นผู้เล่าเรื่อง ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับความเป็นมาของศาสตร์หรือความรู้ในด้านนั้น เช่น A มีความเห็นขัดแย้งกับ B อย่างไร หรือสนับสนุนแนวคิด เพิ่มเติมต่อยอดจาก C อย่างไร

เทคนิคที่ใช้ในการทบทวนวรรณกรรม

1. หาจุดโฟกัส เนื้อหาที่ต้องการเน้นในแต่ละส่วน
2. สร้างประโยคหลัก (Thesis statement)
3. ทาระบบการนำเสนอและเรียงลำดับข้อมูล
 - a. ตามเนื้อหาหลัก
 - b. ตามสถานที่
 - c. ตามลำดับเวลา
 - d. ตามวิธีการ
 - e. ตามแนวโน้ม
 - f. ตามความรุนแรง ความเข้มข้น ความสำคัญของสถานการณ์
4. คำนึงถึงองค์ประกอบ
 - a. คำนำ เนื้อหา สรุป
 - b. ใช้หลักฐานอ้างอิง
 - c. เลือกจุดที่ต้องการเน้น
 - d. อ้างเนื้อหาแบบคำต่อคำ หรือยกคำพูดทั้งหมดจากแหล่งอ้างอิงให้น้อยที่สุด แต่ใช้วิธีการสรุปใจความสำคัญ หรือการถอดความ (paraphrase)
5. สรุป
 - a. ไม่เพิ่มเนื้อหาใหม่ แต่สรุปเนื้อหาให้ครอบคลุม

คุณภาพของการทบทวนวรรณกรรม

1. ศึกษางานวิจัยในอดีตที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อที่ศึกษา
2. นำเสนอหลักการ แนวคิด ทฤษฎีหลักที่เกี่ยวข้อง

3. สามารถนำเสนอช่องว่างของวรรณกรรม
4. เกี่ยวข้องกับหัวข้อที่ศึกษา
5. แหล่งข้อมูลมีความน่าเชื่อถือ
6. สามารถในการหาข้อมูลเชิงลึก
7. สามารถในมีปฏิสัมพันธ์กับข้อมูลเกณฑ์การประเมินคุณภาพการศึกษาค้นคว้าอิสระ